

Kaupunkipolitiikka Suomessa ja Euroopassa

Kaupunkipolitiikka ja kaupunkiseudut

Tampereen kaupunkiseutu,
Seutufoorumi,
28.11.2018 Kauko Aronen

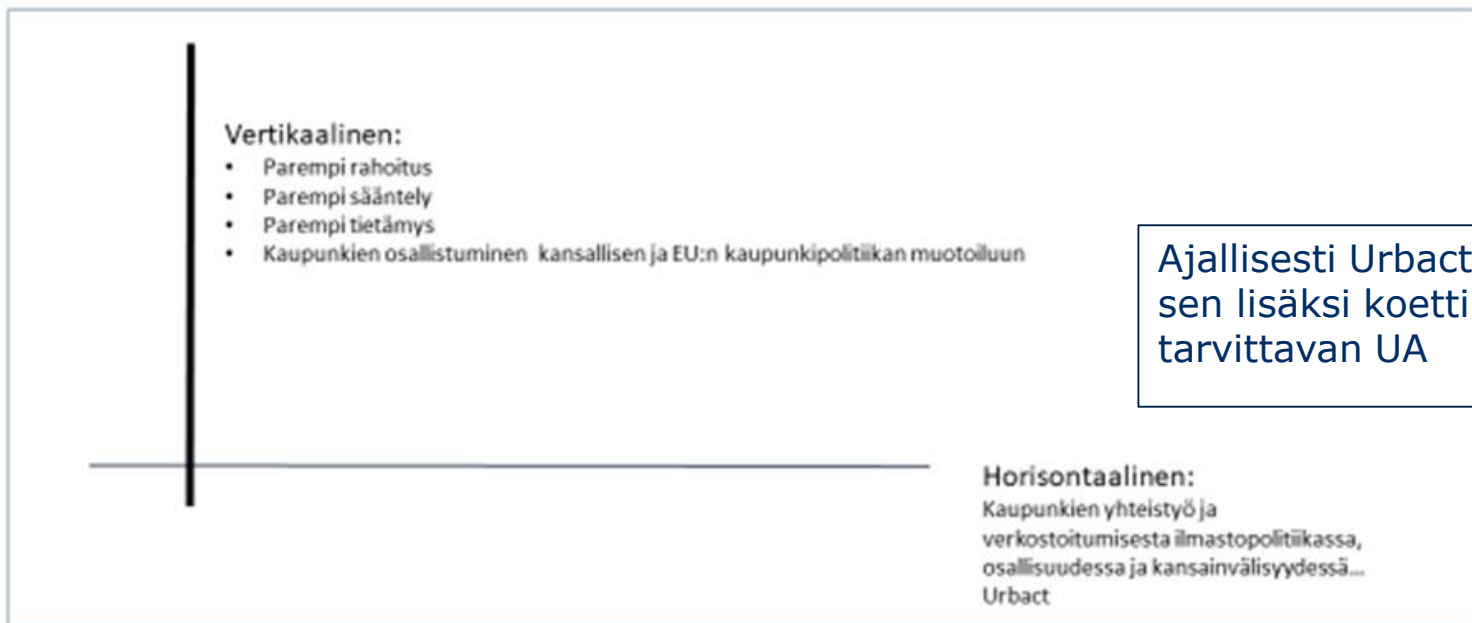
Kaupunkipolitiikan toteuttaminen Euroopan Unionissa- perusulottuvuudet

- **Kaupunkiagenda EU:lle**
- **URBACT –kokemustenvaihto ja verkosto-ohjelma**
- Kestävä kaupunkikehitys (EAKR): 6Aika (5%=>6 %)
- Innovatiiviset kaupunkitoimet (UIA)

Ulottuvuudet EU:n kaupunkipolitiikassa

Kaupunkipolitiikan ulottuvuudet

- horisontaalinen kaupunkien välinen yhteistyö ja kokemusten vaihto ja
- vertikaalinen kaupunkien, valtiovallan ja EU:n välisiä suhteita sääntelevä kaupunkipolitiikka

Urban Agendan toimintatapa –kumppanuusryhmät, joita tuetaan

Valitut prioriteettiteemat (12 kpl):

- **Maahanmuuttajien ja pakolaisten osallisuus** (Amsterdamin kpmi) HELSINKI (Ilkka Haahtela) [Final AP]
- **Ilman laatu** (Alankomaat) HELSINKI/HSY (Outi Väkevä) [Final AP]
- **Kaupunkiköyhyys** (Ranska ja Belgia) [Final AP]
- **Asuminen** (Slovakia) [Public feedback on Draft AP 26.7.-4.9.]
- **Kiertotalous** (Oslo) SUOMI (TEM / Erja Fagerlund) [Draft AP; feedback on part II 26.7.-4.9.]
- **Työpaikat ja osaaminen paikallistaloudessa** (Romania, Rotterdam ja Jelgava) [feedback 26.7.-4.9.]
- **Kaupunkiliikkuminen** (Tšekki ja Karlsruhe) SUOMI (LVM / Eeva Linkama) [Draft AP]
- **Digitaalinen muutos** (Viro, OULU ja Sofia) (Mika Rantakokko) [Draft AP]
- **Ilmastonmuutokseen sopeutuminen** (Genova) (feedback 22.6.-17.8.18)
- **Energiamuutos** (Lontoo, Gdansk ja Roeselare) VAASA (Maria Backman)
- **Kestävä maankäyttö ja luontoon perustuvat ratkaisut** (Puola ja Bologna) (1.8.-11.9.18)
- **Innovatiiviset ja vastuulliset julkiset hankinnat** (Haarlem) VANTAA (Salla Koivusalo) (feedback 11.6.-5.8.18)

Uudet esitetyt teemat: (kiinnostus-haku auki jäsen- ja koordinaattoriehdokkaille kesällä 2018, DL 15.7.; ei päätöksiä)

- Turvallisuus julkisissa tiloissa
- Kulttuuri ja kulttuuriperintö

* pilottikumppanuusryhmät (käynnistyneet joulukuulla 2015; final Action Plan´it syksyllä 2017)

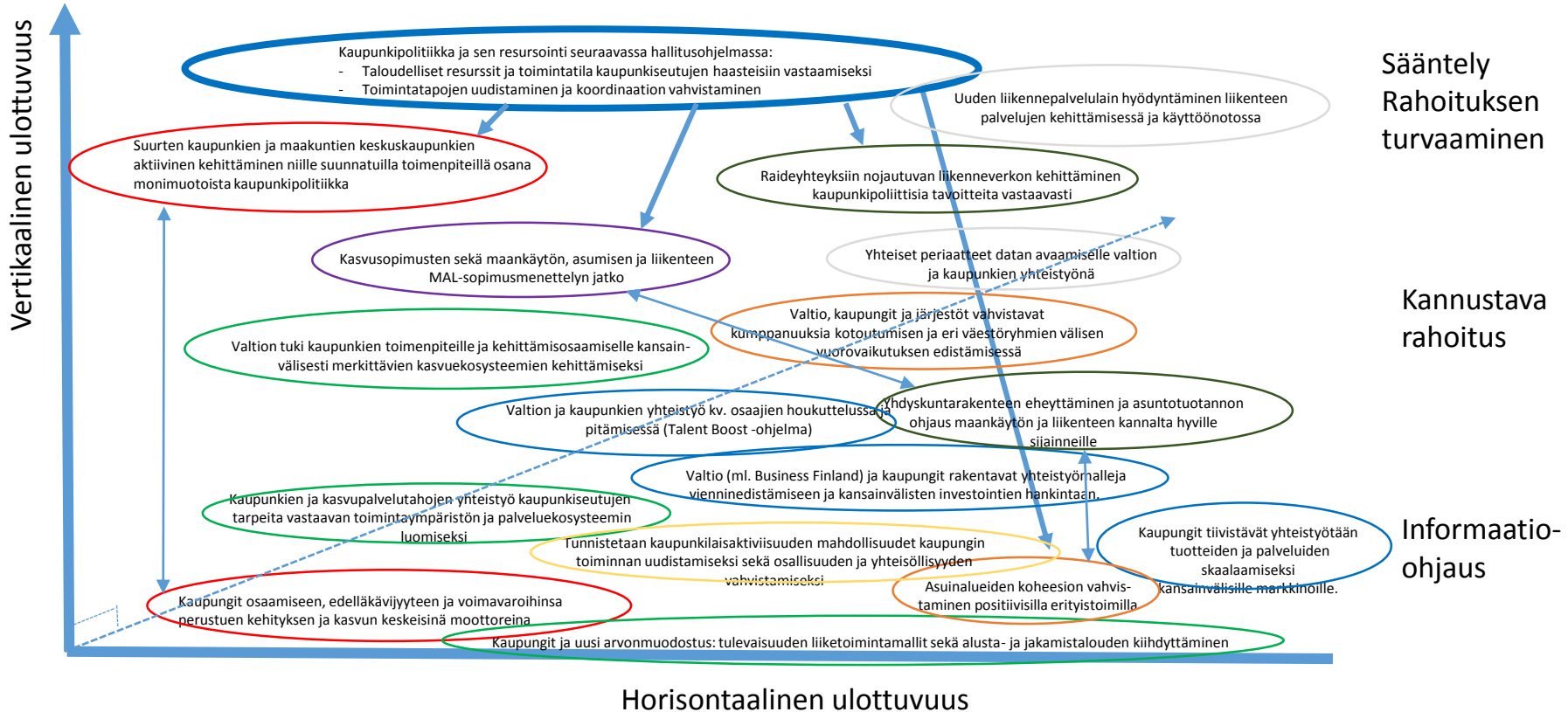
* päätetty käynnistää 4.10.2016; käynnistyneet 2017 alusta; final Action Plan´it syksyllä 2018)

* päätetty käynnistää 4.4.2017; käynnistyneet kesäkuussa 2017

Kokemuksia Urban Agendan piiristä

- AK: EU:n kaupunkiagendaan liittyvällä menettelyllä on herätetty eräissä jäsenvaltioissa tietystä määrin uutta mielenkiintoa kansallisen kaupunkipolitiikan kehittämiseen tai vahvistamiseen (= > parempi kaupunkipolitiikan kansallinen rahoitus ja sääntely)
- Esim. Puola, kehittäminen tapahtuu 24 kaupunkiseudun kansalliseen kaupunkiverkkoon satsaamalla, ns. satelliittikaupunkeja
- AK painottaa kuitenkin, että nykyisten kumppanuuksien tuloksia sekä rakennetta ja täytäntöönpanotoimenpiteitä on arvioitava asianmukaisesti ennen uusien käynnistämistä (määrä versus laatu); ei saa vaipua kaupunkien kokemustenvaihtoprojektiksi, UBACT jo on

Toimintalinjaukset kaupunkipolitiikan horisontaalisessa ja vertikaalisessa ulottuvuudessa¹⁾

1) Horisontaalisella ulottuvuudella viitataan kaupunkien, kaupunkiseutujen kansallisesti ja myös kansainvälisesti tekemään yhtistyöhön ja verkostoitumiseen sekä kaupunkien ja muiden toimijoiden kuten yliopistojen, tutkimuslaitosten, muiden oppilaitosten, yrityselämän ja kansalaisyhteiskuntaa edustavan kolmannen sektorin yhteistyöhön. Vertikaalisella ulottuvuudella viitataan kaupunki-valtio -yhteisiin ja valtion toimiin kaupunkien mahdollistajana, informaatio-ohjaajana, kannustajana, sääntelijänä ja rahoituksen turvaajana; Vertikaalinen ulottuvuus vahvistuu informaatio-ohjauksesta kannustavuuteen ja edelleen rahoituksen turvaamiseen ja sääntelyyn.

Suomalaisen kaupunkipolitiikan ongelma

- Edelläkävijyydestä kestäväää kasvua
- <http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/161136>
- runsaasti ideoita kaupunkien puolesta, mitä kaupunkien tulisi tehdä, ja luonnostellaan näitä sinänsä pieniä aloitteita koskevia pilottiprojektien toteuttamismahdollisuuksia.
- Samanaikaisesti ollaan suuren yhteiskuntapolitiikan puolella valmistelemassa kunta-valtio-taloussuhteisiin muutoksia, jotka merkitsisivät kaupunkikehityksen moninkertaista heikentämistä. Valtion yksi käsi ei tiedä, mitä toinen on tekemässä.
- Esimerkiksi ns. hyödynsaaja maksaa -periaate valtion infrarahoituksessa
- Kuntaliiton kaupunkipoliittinen työryhmä pitää hyötyjä maksaa -periaatteen näkökulmasta perusteltuna, että valtio osallistuu aiempaa voimakkaammin kaupunkiseutujen kestäväen liikennejärjestelmän investointeihin ja joukkoliikenteen rahoittamiseen. Epätasapaino on tähän suuntaan.

Kuntaliitto (kp-työryhmä 11.4.2018) hahmotellut kokonaisvaltaisempaa kaupunkipolitiikkaa

- Kaupungit (seudut) edelläkävijöitä ja talouskasvun vetureita
- keskeinen edellytys on kaupunkien vahva itsehallinto, johon sisältyy taloudellinen autonomia. Kaupunkien riippuvuuden lisääminen valtion rahoituksesta ei pitkällä aikavälillä lisää kasvua, elinvoimaa ja mahdollisuuksia vastata ketterästi kasvun haasteisiin.
- Valtio huolehtii kaupunkiseutujen välisten yhteyksien kehittämisestä ja ottaa rahoituspäätöksissä huomioon yhteyksien sujuvuuden merkityksen koko maan talouskasvun kannalta.
- Valtio huolehtii riittävästä perusrahoituksesta kaupunkiverkon yliopistoille ja korkeakouluille.

Parempi rahoitus

- Suurimmilla kaupunkiseuduilla kunnat yhteistyössä vastaavat innovaatio- ja elinvoimapolitiikasta sekä kasvu- ja työllisyyspalveluista. Kaupungeilla tulee olla resurssit ja mahdollisuudet hakea omia, tilanteeseensa sopivia ratkaisuja itsenäisesti.
- Kaupunkiseutujen kuntien yhteistyöhön perustuvien seutujen liikennejärjestelmäsuunnitelmien asema turvataan ja niihin liittyvien hankkeiden valtiollista rahoitusta lisätään sopimuksellisuuden vahvistamisen osana. Valtion tulee vahvemmin osallistua joukkoliikenteen järjestämisen ja pitkäjänteisen kehittämisen rahoitukseen kaupunkiseuduilla.
- Valtionosuusjärjestelmää uudistettaessa huomioidaan kuntien erilaiset toimintaympäristöt mm. kustannusten tasausta ja verotuloihin perustuvaa valtionosuuksien tasausta tarkastelemalla:
 - » Segregaation haittojen ehkäisy (ns. aluevaikutus kaupunkialueilla), esim. Ruotsi
 - » Kiinteistöveron asema vos-tasauksessa

Parempi sääntely – sopimuksellisuus ja sopimusten pitkäjänteinen rahoitus

- Kaupunkiseutujen yhteensovittavan suunnittelun tarve toteutetaan sopimuksellisuuden vahvistamisen avulla kuntien yhteistyönä.
- Kaikille kaupunkiverkon kaupunkiseuduille solmitaan kaupunkiseutusopimus.
- Kaupunkiseudun kuntien tulisi osaksi kaupunkiseutusopimusta laatia eheyttävä kaupunkiseudun MAL-suunnitelma.
- Suurimmilla kaupunkiseuduilla, joilla joukkoliikenteen asumista ja maankäyttöä tukevat ja eheyttävät raskaat investoinnit ovat keskeisiä sopimuksen piirissä olevia asioita, sopimuksissa korostuu MAL-aspekti. (ei saa vesittää, päinvastoin pitkäjänteinen rahoitus)
- Kaupunkiseuduilla, joilla raskaat joukkoliikenneinfrastruktuurin investoinnit eivät ole keskeisiä, korostuvat kaupungin saavutettavuus ja vetovoima, innovaatioympäristöjen sekä osaamisen kehittäminen esimerkiksi korkeakouluissa. (kullekin seudulle tarpeiden mukaan)

Kaupunkiseudun toimivuus tärkeää tavoitteiden saavuttamiselle

- Kaupunkiseudun erilaisten kuntien erilaiset roolit esimerkiksi erilaisten asuinympäristöjen tarjoajana.
- Kestävällä tavalla!
- Saksalaisten tutkimushavaintojen (Kauder 2011) mukaan hajautunut ja verokilpailua sisältävää rakenne tuottaa hitaampaa kaupungin kehitystä kuin tiiviimpi ja verokilpailusta vapaampi rakenne. OECD (2015), jonka mukaan metropolialueen kuntamäärän kaksinkertaistuminen johtaa keskimäärin 6 % heikompaan tuottavuuteen.
- Syynä on erilainen julkispalvelujen kompositio: hajautunut rakenne ja sen sisällä tapahtuva verokilpailu tuottaa liian vähän
 - » tehokkaita verkostorakenteita ja infrastruktuuria
 - » kohtuuhintaista asumista, kun seudun kunnat kilpailevat hyvistä veronmaksajista;
 - » segregaaation haittoja ehkäiseviä toimia, kun haavoittuvimpien alueiden palveluiden ja ympäristöjen kohentamisen pelätään houkuttelevan lisää sosiaalitapauksia ja aiheuttavan siten yhä kasvavia kustannuksia;
 - » joukkoliikenteen tukea ja henkilöautoliikenteen hillintää, kun asutusrakenne perustuu yksityisautoiluun;
 - » urbaaneja vetovoimatekijöitä.
- Nämä asiat on taklattava seudulla seudun tiiviissä yhteistyössä!

Lähteet

- <https://ec.europa.eu/futurium/en/urban-agenda>
- www.urbact.eu
- Kauder Bjorn (2011). Institutions and Public Sector Performance: Empirical Analyses of Revenue Forecasting and Spatial Administrative Structures. Inaugural-Dissertation zur Erlangung des Grades Doctor oeconomiae publicae (Dr. oec. publ.) an der Ludwig-Maximilians-Universität München.
- The Metropolitan Century. Understanding Urbanisation and its Consequences, OECD February 18, 2015
- <http://www.oecd.org/gov/regional-policy/the-metropolitan-century-9789264228733-en.htm>
- Governing the City, OECD February 18, 2015
- <http://www.oecd.org/publications/governing-the-city-9789264226500-en.htm>